

MEMLEMSINFORMASJON FRA OSLO FILATELISTKLUBB NR. 1/2010

**POSTEN I
KJELLER-
OMRÅDET
Med flyplass i
snart 100 år.**

s. 16

**MØT OPP PÅ
GENERALFORSAMLINGEN,
MANDAG 22.MARS KL.19.30,
DET ER VIKTIG FOR KLUBBEN
OG FOR DEG!**

POSTEN I KJELLER-OMRÅDET

Med flyplass i snart 100 år.

Av Arvid Løhre

På Kjeller ved Lillestrøm i Skedsmo kommune ligger Norges første flyplass. Det er også den nest eldste flyplassen i verden i fortsatt drift. Selv om mange sikler på å bygge ut ”indrefileten i Skedsmo”, ser det ut til at Luftforsvaret opprettholder sin virksomhet der i denne stortingsperioden. I 2012 kan derfor Kjeller flyplass feire 100 år.

VIKTIGE DATOER

2. september 1908

Stor militærøvelse starter, Sydpartiet samles i Kjeller-området

9. september 1912

Offiserene Thaulow og Sejersted peker ut Kjeller som høvelig flyplass

14. september 1912

Farman aeroplanet ”Njaal” kommer til Kjeller, pakket i kasser

21. september 1912

Første flyavgang fra Kjeller

22. mai 1913

Første norskbygde fly på prøvetur

11. januar 1914

Roald Amundsen får norsk flysertifikat nummer 1

1. juli 1914

Hærens flyveskole opprettet

30. april 1915

Statsrådvedtak om å oppføre en flyfabrikk på Kjeller

18. august 1916

Hærens flyvemaskinfabrikk flytter til Kjeller fra Sagene

1. august 1927

Navneendring til Kjeller flyfabrikk

30. mai 1929

Postvesenet iverksetter forsøk med nattpostflyvning Kjeller-Gøteborg-Malmö i samarbeid med Danmark og Sverige.

1. januar 1930

Søndenfjeldske flyveavdeling utvides til Flyvebataljonen

9. april 1940

Tyske luftangrep på Kjeller

10. april 1940

Tyske tropper overtar Kjeller

18. november 1943

Amerikansk dagangrep på Kjeller

29. april 1944

Britisk nattangrep på Kjeller

9. mai 1945

Kjeller flyfabrikk overtas fra okkupasjonsmakten

28. august 1945

Luftforsvarets fagskoler – første skoleklasse i gang

1. februar 1946

Fagskolene flytter til Lutvatn og Kjevik

1. oktober 1952

Flyvåpenets materiellkommando (FMK) opprettet

15. august 1953

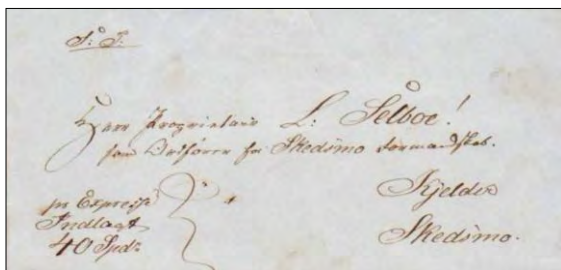
FMK endrer navn til Flyvåpenets forsyningskommando (FVFK)

1. januar 1960

FVFK endrer navn til Luftforsvarets forsyningskommando (LFK)

1. januar 2002

LFK endrer navn til Forsvarets Logistikkorganisasjon / Luft (FLO / Luft)

Selbo på Kjeller

Kjeller gård ligger fortsatt sentralt på en kolle med god utsikt over flyplassen. Ordfører Jens Nicolai Selbo i storkommunen Skedsmo bodde på Kjeller gård. Brev fra lensmannen på Holt gård gikk med privat bud, - ”pr Presse”. Det var ikke etablert noen lokal postomdeling på den tiden.

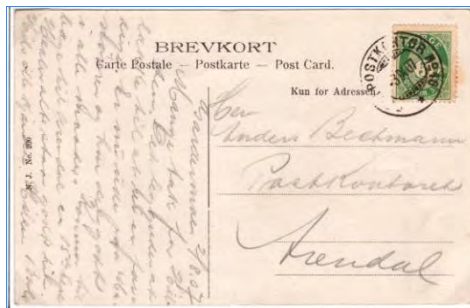
Felttjenesteøvelse 1907 1. dag

FELTPOSTKONTOR No 16 var i virksomhet for Sydpartiet under felttjenesteøvelsene mellom Nitelva og Vorma, 2. – 7.9.1907. Dette kortet er stemplet FELTPOSTKONTOR No 16 (SL) - 2 IX 07, den første dagen feltpostkontoret var i virksomhet. I følge teksten på kortet, var Sydpartiets stab forlagt ved Kjellerholen. Når hundrevis av militære var i virksomhet i et område fem år før det ble aktuelt å lete etter et passende sted for en flyplass, er det etter min mening klart at de to offiserene som pekte ut Kjeller visste hvor de skulle lete!

3.9.1907, våpenøvelsens 2. dag, ble *bagagetrænet* forflyttet fra Kjeller over Ris til Skedsmokorset. Partistaben gikk i bivuak ved Gjerdum prestegård.

FDC 1962 Lillestrøm

Felttjenesteøvelse 1907

Dette er et kort sendt på øvelsens 2. dag, stemplet FELTPOSTKONTOR No 16 (SL) -3 IX 07. Kortet er datert "Gardermoen 2 / 8 .07" (feil månedsnummer!), men det står: "Er nu ude paa Manøveren ...".

På våren 1912 hadde besetningen på Norges første undervannsbåt KOBHEN satt i gang en innsamling for å skaffe midler til et aeroplan til Forsvaret. Flyet fikk navnet START, og første flygning med dette foregikk 1.6.1912. 50-årsjubileet ble markert med en frimerkeutgivelse samme dato i 1962. Dette er et førstedagsbrev stemplet *Lillestrøm*, mitt ønske er å finne et tilsvarende brev stemplet *Kjeller*. 1.6.1962 er nemlig også opprettelsesdatoen for Kjeller poståpneri. All virksomhet på Kjeller hadde inntil da hatt adressen *pr. Lillestrøm*.

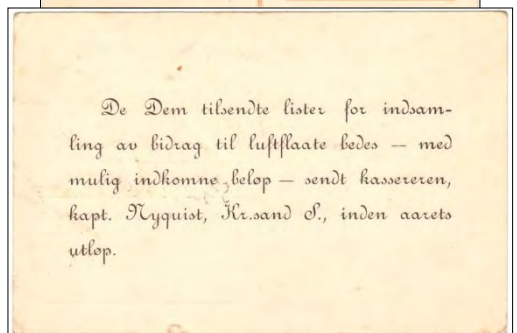
En likedan Farman-maskin kom samtidig, og den var gave fra nordmenn i frankrike. Denne fikk etter deres ønske navnet GANGE-ROLF. Et norsk brevkort nr 65, brukt som trykksak og stemplet FINSLAND 26 XII 12, dokumenterer Luftseiladsforeningens s innsamling.

Landindsamling til luftflaate

På våren 1912 tok Norsk Luftseiladsforening initiativet til innsamling til et nytt fly. Skriftet som fulgte med oppropet er forfattet av ingeniørkaptein Einar Sem-Jacobsen, senere direktør på Kjeller Flyvefariik. Innsamling brevkort forside + bakside]

Luftseiladsforeningens innsamling var både nøyere planlagt og bredere anlagt enn Kobbens lynaksjon. Landsindsamlingen fortsatte videre gjennom hele det begivenhetsrike året i norsk flyhistorie.

For landsinnsamlingens midler fikk vi på høsten 1912 et Maurice Farman biplan som ble døpt NJÅL.

Brevkort med informasjon vedr. innsamlingen.

Hærens flyveskole opprettet 1. juli 1914. Her er en konvolutt med skolens navn brukt i 1932.

Hesler nr 746 – forskjellig tekst

Hærens flyvemaskinfabrikk ble flyttet til Kjeller fra Sagene 18. august 1916. Fra 1. august 1927 ble navnet endret til Kjeller flyfabrikk. Her vises tre konvolutter med samme frankeringsmaskin – Hesler nr 746 – med forskjellig tekst. Det

som er spesielt er at avtrykket fra 1934 bærer teksten *Offentlig sak*, mens både før og etter – 1931 og 1942, – har vanlig NORGE / POST / ØRE. Frankeringsmaskiner med teksten *Offentlig sak* kunne ikke brukes på brev til utlandet, og det var upraktisk.

Postflygningene 1929-1931

71

Cirkulære
fra
Poststyret.

Nr. 19. 30. mai. 1929.

I.

Luftpost.
I tiden fra 30 mai—30 juni 1929 vil det bli iverksatt forsendelser med post ferøst stater på linjene Oslo—Gøteborg—Kjøbenhavn—Hamburg—Amsterdam og Malmø—Bremen—Berlin etter nedenstående rutetabeller med følgende tilslutninger til og fra ordinære dagstretter:

Oslo—Malmø og Malmø—Berlin.

Dagene		Kl.	Dagene		Kl.
ma. ti. on. to. fr.	17.45	fra Oslo (Kjeller)	ti. on. to. fr. la.	11.00	
"	19.55	til Gøteborg (Torslanda)	fra	8.50	
"	20.10	fra	til	8.35	
"	22.00	til Malmø (Bulltofta)	fra	8.45	
ti. on. to. fr. la.	2.45	fra Malmø	ti. on. to. fr. la.	8.30	
"	3.00	til Kjøbenhavn (Kastrup)	fra	8.15	
"	3.15	fra	til	8.05	
"	6.30	til Berlin (Tempelhof)	fra	2.30	

Sirkulære 1929

I 1929 iverksatte Det norske postvesen forsøk med nattpostflyruter, med forbindelse til en rekke europeiske byer. Dette var et samarbeid mellom Posten i Norge, Sverige og Danmark.

Det første året gikk posten med landfly fra Kjeller. Postverket hadde i 1929 kontrakt med firmaet Halle & Peterson A/S om driften på ruten

Oslo – Gøteborg – Malmø. Første tur gikk fra Kjeller 30. mai 1929 kl 17.45.

Førsteflyvning 1929

Sommeren etter gikk ruten med sjøfly fra Gressholmen i Oslofjorden til Gøteborg.

Fra gressholmen i 1930

Fra 1. juni 1931 gikk den igjen med fly fra Kjeller, med avgang kl 19.30. til Gøteborg og København. Finnes

det noe post som med sikkerhet kan knyttes til ruten fra Kjeller det året? JA! I 1997 fant jeg det i en kasse hos firmaet «Brevspecialisten» fra Gøteborg. Og dette kan helt sikkert knyttes til ruten fra Kjeller, for både Oslo og Gøteborg hadde brukt et stempel med klokkeslett. Det er et vanlig brev, (ikke «filatelistisk»), adressert til: Hr. Grosshandlare Christian Berner / Stokkagjärde, / Hindås st. / pr. Göteborg. Det er stemplet OSLO Br. -6. 8. 31 17-18.

Bruksbrev 1931

Med andre ord sendt fra Oslo postkontors brevavdeling, 6. august 1931, mellom kl 17 og 18. Maskinstempelavtrykket dekker påskriften «Flyvepost», og brevet er derfor påsatt en blå etikett: «PAR AVION / FLYVEPOST», trolig ved Brevavdelingen. På baksiden fant jeg et ankomststempel, som fullt ut dokumenterer at dette brevet hadde gått med nattpostruten: GÖTEBORG 1, -6.8.31. 9-10 e, det

var framme samme kveld mellom kl 21 og 22.

Hvor skal man så gå for å finne kildestoff om disse flyvningene? Meldinger i sirkulærer og Norges Postruter kan ikke brukes alene, fordi dette er planer og ruter og ikke rapporter om det som faktisk ble gjennomført. En god kilde til mye interessant posthistorisk stoff er statistikkårbøkene til Posten, i dette tilfelle: «Norges offisielle statistikk VIII. Norges Postvesen» for henholdsvis 1929, 1930 og 1931.

Året 1929

«Nattluftpostruten Oslo – Gøteborg – Malmø – Kjøbenhavn – Berlin/Hamburg – Amsterdam – Rotterdam – Bruxelles – Paris – London blev som forsøksflyvning underholdt i tidsrummet 30/5 – 28/6 1929; på strekningen Oslo – Malmø utførtes flyvningen ved samseiling mellom firmaet Halle & Peterson, Oslo, til hvem flyvningen efter tilbud var bortsatt på kontrakt for kr. 15 000,00 og det svenske selskap A/B Aerotransport. Det blev i alt fløiet 22 dobbeltturer.

Avgangen fra Oslo (Kjeller flyveplass) var 17,45 alle hverdager

undtagen lørdag og ankomsten til Oslo kl. 11,00.

Med ruten i utgående retning fra Oslo til Malmø blev sendt alle foreliggende almindelige og rekommanderte brev og brevkort med og uten luftpostfrankering, i alt 506 kg. Denne post samt 1 061 kg. post medsendt Sydbanens morgentog fra Oslo samme dag – i alt 1 567 kg. – blev fra Malmø videresendt med nattluftrutene derfra til Kontinentet. I retning Oslo medbragte ruten 392 kg. brevpost og 121 kg. pakkepost, til sammen 513 kg. Dessuten befordredes mellem Gøteborg og Malmø til sammen 691 kg. svensk post.»

Som vi ser var nattflyvningene i 1929 begrenset til 22 dobbeltturer i juni. Det meste av posten gikk fortsatt med jernbanen ut av Norge. Samtidig hadde Deutsche Luft-Hansa A/G dagflyvninger med avgang fra Oslo (Gressholmen flyvebåthavn) alle hverdager kl 08.20 og ankomst til Oslo kl 18.40.

Året 1930

«Nattluftpostruten Oslo – Kjøbenhavn – Hannover – Berlin – Amsterdam – Rotterdam – Bruxelles

– Paris – London blev underholdt i tidsrummet 15/5 – 18/7 1930; på strekningen Oslo – Kjøbenhavn utførtes flyvningen av firmaet Halle & Peterson, Oslo, til hvem flyvningen efter anbud var bortsatt på kontrakt for kr. 34 000. Det blev i alt fløiet 55 dobbeltturer.

Avgangen fra Oslo (Gressholmen flyvehavn) var kl. 19.30 alle hverdager og ankomsten til Oslo kl 10,15. Befordringsutgiftene med motorbåt mellom Oslo og Gressholmen beløp sig til kr. 650. »

I 1930 gikk med andre ord både dag- og nattluftstruten med post fra Gressholmen, og det gikk ingen rute fra Kjeller.

Året 1931

Postflyging fra Kjeller i 1931

«I tidsrummet 1/6 – 1/9 1931 underholdt det norske postvesen en luftpostrute Oslo – Gøteborg i korrespondanse med nattpostruten Gøteborg – Kjøbenhavn – Hannover – Amsterdam – Rotterdam. Ruten utførtes med landfly i tiden 1/6 – 9/8 og med sjøfly i tiden 10/8 – 1/9. Avgangen fra Oslo (Gressholmen flyvehavn og Kjeller flyveplass) var kl. 19.30 alle hverdager og ankomsten til Oslo kl. 8,30 alle dager undtagen mandager. Befordringsutgiftene med motor-båt mellom Oslo og Gressholmen beløp sig til kr. 300. Med ruten i utgående retning fra Oslo blev sendt alle foreliggende luftpostfrankerte brevpostforsendelser samt almindelige og rekommanderte brev og brevkort uten luftpostfrankering til Tyskland, Nederland, Belgien, Frankrike og Storbritannia og Irland, i alt 4 982 kg.» «I retning til Oslo medbragte ruten 1 416 kg. brevpost og 342 kg. pakkepost, til sammen 1 758 kg.»

Den 10. august 1931 var det med andre ord slutt på den korte sagaen om Luftpostruten fra Kjeller, 1929 og 1931. Siden jeg har vokst opp på Lillestrøm, føler jeg meg heldig som innehaver av konvolutter som beviselig har gått denne postveien. Den aller første norskdrevne regulære postflyrute til utlandet.

OFK's reise 2010

Som kanskje en del allerede har fått med seg da det er nevnt på klubbmøter, har OFK i år planlagt reise til utstillingen "Portugal 2010" som avholdes i Lisboa 1-10 oktober. Utstillingen er en FIP-utstilling .

Opplegget blir som på Roma-turen i fjor;

OFK bestiller hotell for de som ønsker å delta, mens deltagerne selv bestiller reisen til/fra Lisboa. Vi prøver å finne et hotell som ligger sentralt i Lisboa.

Deltagerne kan selv bestemme om de reiser ned for hele eller deler av utstillingsperioden, eller evt. utvider turen med andre gjøremål. TAP flyr direkte til Lisboa fra Gardermoen. En rekke andre flyselskaper har rimeligere billetter, men flyr ikke direkte.

OFK bestiller hotell for *den* perioden den enkelte deltager ønsker å være i Lisboa.

OFK vil sponse en del av overnattingskostnaden i Lisboa mellom 6 og 10 oktober. I denne perioden vil OFK også legge opp til en felles utflukt eller middag for deltagerne på turen.

I info nr 2-2010 vil det komme mer informasjon samt påmeldingsfrist.

Uansett kan det være en fordel å begynne å tenke på reisen da dette er høstferieuken slik at flybillettene ikke nødvendigvis er så lette å få kjøpt.